



## EUROPOS ISTORIJS NAMA: FAKTAI IR SKAIČIAI



**Turinys.** Daugiausia XIX–XX a. Europos istorija, ypatingą dėmesį skiriant Europos integracijai ir retrospektyvioms įžvalgoms bei teminei ankstesniaisiais šimtmečiais vykusių procesų ir įvykių analizei.

**Atidarymo data.** 2017 m. gegužės 6 d.

**Istorinis metodas.** Europos istorijos namai siekia perteikti nacionalinės istorijos ribas peržengiančią Europos istorijos panoramą, atsižvelgdami į pastarosios įvairovę ir daugybę jos interpretacijų bei sampratų. Muziejus siekia padėti suprasti Europos istoriją ir platesnį pasaulinį kontekstą bei paskatinti diskusiją apie Europą ir Europos integracijos procesą. Pagrindinis dėmesys nuolatinėje parodoje skiriamas XIX ir XX a. Europos istorijai bei Europos integracijos istorijai, žvelgiant iš plačios istorinės perspektyvos ir sutelkiant bendras ir skirtingas europiečių istorines patirtis.

**Tikslai.** Europos istorijos namai siekia tapti pirmaujančiu muziejumi, kuriame pasakojama apie mūsų žemyną formavusius tarpvalstybinius reiškinius. Interpretuojant istoriją iš europinės perspektyvos, muziejuje susiejama ir palyginama bendra patirtis bei skirtingi jos aiškinimai. Jo tikslas – skatinti domėtis nacionalines ribas peržengiančiomis perspektyvomis visoje Europoje.

**Vieta.** G. Eastmano pastatas Leopoldo parke, pačioje Briuselio Europos kvartalo širdyje. Pastatą išplėtė ir pritaikė tarptautinis bendrovių *Atelier d'architecture Chaix & Morel & associés* (Prancūzija), *JSWD Architekten* (Vokietija) ir TPF (Belgija) konsorciumas. Nuolatinės parodos dizainą kūrė bendrovė *Acciona Producciones y Diseño* (Ispanija). Gamyba rūpinosi bendrovė *Meyvaert Glass Engineering* (Belgija).

**Kalbos.** Nuolatinės parodos informacija pateikiama 24 kalbomis, o likusi lankytojams skirta programa rengiama mažiausiai 4 kalbomis.

**Darbo laikas ir sąlygos.** Muziejus dirba visomis savaitės dienomis, 10.00–18.00 val. (pirmadieniais – 13.00–18.00 val.). Įėjimas nemokamas. Ne darbo dienos: sausio 1 d., gegužės 1 d., lapkričio 1 d., gruodžio 24, 25, 31 d.

**Paslaugos lankytojams.** Restoranas, parduotuvė, auditorija, mokymosi patalpos.

**Ką galima pamatyti.** Nuolatinėje parodoje galima apžiūrėti eksponatus, suplaukusius iš daugiau nei 200 visos Europos ir kitų pasaulio šalių muziejų bei kolekcijų. Be to, siūlomos laikinosios parodos, ugdymo programos, renginiai vietos lankytojams ir svečiams, publikacijos bei įvairi interneto medžiaga.

**Tikslinės grupės.** Visi, kurie domisi Europa ir jos istorija. Specialios žinios nebūtinės. Konkrečioms tikslinėms grupėms, pavyzdžiui, jaunimui, šeimoms ir mokykloms, parengta speciali pažintinė medžiaga.

**Parodų erdvė.** Nuolatinė paroda užima 4 000 m<sup>2</sup>, o laikinosios parodos – 500 m<sup>2</sup> plotą.

**Nuolatinė paroda.** Nuolatinėje parodoje Europos politinė, ekonominė, socialinė ir kultūros istorija pristatoma laikantis chronologinės tvarkos, tačiau parodos struktūra yra teminė. Išskirtinė vieta joje tenka XIX ir XX a. Europos istorijai, pateikiant retrospektyvių įžvalgų apie žemyno raidai svarbius ankstesniųjų amžių procesus ir įvykius. Ypatingas dėmesys skiriamas Europos integracijos istorijai.

**Laikinoji paroda.** Europos istorijos namų programa apima ir kasmet rengiamas laikinąsias parodas, kurios suteikia galimybę plačiau ir detaliau panagrinėti nuolatinės ekspozicijos temas bei laikotarpius. Taip galima rengti kitokias arba inovatyvias parodas ir įvairų turinį siūlyti skirtingai publikai patraukliais būdais. Laikinosiose parodose, kaip ir nuolatinėje parodoje, vadovaujamosi nacionalines ribas peržengiančiu tarpdisciplininiu požiūriu.

**Kas laukia lankytojų.** Lankytojai gali tyrinėti Europos istoriją norimu tempu ir pagal sau priimtina žinių lygį bei daugiau dėmesio skirti išsamesnei kurios nors vienos juos ypač dominančios temos analizei. Parodose taikomos pačios įvairiausios šiuolaikinės muziejinkystės priemonės ir metodai. Pavyzdžiui, turinys pristatomas sluoksniais, kad būtų galima rengti skirtingo lygio ir tempo ekskursijas. Keičiantis parodos nuotaikai ir erdvės tipologijai, eksponatų sudėtingumui ir interaktyvumo pobūdžiui, lankytojai patirs pačių įvairiausių įspūdžių. Parodos temas susieja pasikartojantys elementai – orientyrai.

**Sąnaudos.** Projekto įgyvendinimo sąnaudos siekia maždaug 55,4 mln. EUR. Į jas įskaičiuotos pastato pritaikymo, išplėtimo ir renovacijos, taip pat nuolatinės ir pirmos laikinosios parodų sumanymo ir parengimo, įskaitant pirmuosius muziejaus kolekcijos kaupimo žingsnius, išlaidos.

**Darbuotojai.** Parodos turinį parengė Akademinė projektų grupė, sudaroma istorikų, muziejininkų, švietimo specialistų ir administratorių iš 18 skirtingų valstybių narių. Kalbant apie architektūrinės dalies ir infrastruktūros plėtrą, visiems statybos ir vystymo darbams vadovavo tarpdisciplininė grupė.

**Finansavimas.** Vystymo išlaidas padengė Europos Parlamentas.

**Valdymo organai.** Projektui vadovauja ir su juo susijusiais klausimais konsultuoja atitinkamai Globėjų taryba ir Akademinis komitetas.

**Globėjų taryba.** Šis organas atlieka vadovaujamąjį darbą ir priima sprendimus esminiais su projektu susijusiais klausimais. Jam pirmininkauja buvęs Europos Parlamento Pirmininkas dr. Hansas-Gertas Pötteringas.

**Akademinis komitetas.** Šį organą, kuriam pirmininkauja prof. dr. Oliveris Rathkolbas, sudaro universitetų profesoriai ir tarptautiniu mastu pripažintų muziejų ekspertai. Jis konsultuoja Europos istorijos namų Akademinę projektų grupę visais su istorija ir muziejininkyste susijusiais klausimais.

## Klausimai ir atsakymai apie projektą

### **Kam reikalingi Europos istorijos namai?**

Nors dešimtmečius trunkantis procesas, leidęs atsirasti Europos Sąjungai, giliai paveikė Europos šalių vidaus tvarką ir valdymo būdus, iki pat dabar nebuvo muziejaus, kuriame šis procesas būtų pateiktas platesniame istoriniame kontekste, sugretinant ir palyginant kontrastingą įvairių Europos šalių ir tautų patirtį.

Žmonių, patyrusių XX a. tragedijas ir galiausiai sukūrusių Europos Bendrijas, karta nyksta. Todėl dabar pats laikas apie Europos integracijos raidą suprantamai papasakoti platesnei publikai ir paaiškinti pagrindinius jos istorinių aplinkybių aspektus, stimulus bei siekius, kad ateities kartos suprastų, kaip šiandieninė Sąjunga vystėsi konkrečiu metu ir kodėl ji vystėsi būtent taip. Krizės laikais ypač svarbu puoselėti ir gilinti kultūros paveldo suvokimą bei atminti, kad taikus bendradarbiavimas negali būti laikomas savaime suprantamu dalyku.

Dėl to Europos Parlamentas sukūrė Europos istorijos namus, kuriuose apsilankę piliečiai turės galimybę apmąstyti šį istorijos procesą ir jo reikšmę dabarčiai. Parlamentas įsitikinęs, kad muziejus gali būti vieta, kurioje apie šiuolaikinius įvykius būtų diskutuojama ir jie būtų suprantami žvelgiant iš juos nulėmusių priežasčių bei istorinių patirčių perspektyvos.

### **Kokia yra Europos istorijos namų misija?**

Europos istorijos namai yra visų kartų ir socialinių sluoksnių auditorijai skirtas mokymosi, svarstymų ir diskusijų forumas. Mūsų pagrindinė misija – ugdyti Europos istorijos ir jos sudėtingumo supratimą, skatinti keistis idėjomis bei kvestionuoti prielaidas.

Muziejuje Europos istorija pristatoma taip, kad lankytojai daugiau sužinotų apie perspektyvų ir interpretacijų gausą. Čia vienodai svarbi ir vienijanti, ir skirianti atmintis. Muziejuje kaupiami ir eksponuojami Europos integracijos bei jos ištakų istorijos liudijimai. Europos istorijos namai – Europos Parlamento projektas ir šios institucijos lankytojams skirtos programos dalis – yra akademinio požiūriu nepriklausoma įstaiga.

Mūsų tarpvalstybinė kolekcija, mūsų parodos ir programos palieka netikėtą ir įkvepiantį įspūdį. Įgyvendindami savo informavimo veiklą ir partnerystes, siekiame stiprinti europinį aspektą diskusijų, parodų ir istorijos studijų pagrindu. Europos istorijos namai – susitikimų ir mainų vieta, o daugiasluoksnis praeities aiškinimas juose padeda surasti atsakymus į šiandienos Europai aktualius klausimus.

## **Pagal kokius principus įgyvendinamas projektas?**

Nuo pat pradžių projekto varomoji jėga buvo troškimas atvirai skatinti ir įkvėpti domėjimąsi Europos istorija bei padėti aiškiau suvokti, kad įvykiai Europoje atsimenami įvairiai. Projekto darbo grupės akademinė nepriklausomybė ir tarptautinė sudėtis buvo prielaida šiam tikslui pasiekti, tad specialiai šiam projektui įgyvendinti buvo suburti istorikai ir muziejininkystės specialistai iš visos Europos. Rengdama parodas ši komanda stengiasi užtikrinti, kad būtų tinkamai atstovaujama Europos istorijos ir jos interpretacijų įvairovei.

Akademinį tikslumą ir parodų turinio aktualumą užtikrino tarptautinio garso istorikų ir muziejininkų sudaroma aukšto lygio patariamoji valdyba (Akademiniis komitetas).

## **Muziejaus vieta**

Europos istorijos namai veikia šalia ES institucijų – Leopoldo parke esančiame G. Eastmano pastate. 1935 m. iškilusiam G. Eastmano pastate anksčiau veikė stomatologijos klinika vaikams iš neturtingų šeimų. Jo statybą finansavo JAV verslininkas, fotoaparato „Kodak“ išradėjas George'as Eastmanas. Siekiant šį pastatą pertvarkyti ir pritaikyti parodų reikmėms, buvo surengtas architektūros konkursas, kurį laimėjo grupė, sudaroma architektūros bendrovių *Chaix & Morel et associés* (Prancūzija), *JSWD Architekten* (Vokietija) ir TPF (Belgija). Pagal jų projektą fasadas buvo renovuotas išsaugant pastato istorinę estetiką, o pradinio pastato kiemą ir jo stogą papildė šiuolaikiški priestatai.

## **Kaip vystėsi projektas?**

Europos istorijos namų sukūrimo projektą inicijavo buvęs Europos Parlamento Pirmininkas dr. Hansas-Gertas Pötteringas, apie tai paskelbęs savo 2007 m. inauguracijos kalboje. Jau kitąmet iškilų istorikų ir muziejų ekspertų iš įvairių Europos šalių komitetas parengė pirmąją projekto koncepciją „Konceptualusis Europos istorijos namų pagrindas“, kurioje Europos istorijos namai buvo įsivaizduojami kaip šiuolaikiškas parodų, dokumentikos ir informacijos centras – naujausios muziejininkystės minties atspindys.

2011 m. sausio mėn. prasidėjo Akademines projektų grupės narių paieškos. Ši grupė, kurią sudarė specialistai iš visos Europos, palaipsniui apibrėžė naujojo muziejaus viziją ir tikslą, parengė nuolatinės parodos naratyvą ir ėmėsi darbų, susijusių su įvairiausiomis sritimis: lankytojų politika, laikinąja paroda ir kolekcijos kaupimo principais. Dirbant šį darbą, grupę konsultavo ir rezultatus tvirtino Akademiniis komitetas. Visus svarbiausius sprendimus tvirtino Parlamento Biuras (Parlamento pirmininkas ir 14 jo pavaduotojų).

## **Apie ką pasakojama muziejuje?**

Nuolatinėje parodoje didžiausias dėmesys skiriamas pagrindiniams reiškiniams ir procesams, kurie istoriškai formavo šiuolaikinę Europą, ir pabrėžiama, kad šie įvykiai buvo patiriami, suvokiami ir interpretuojami įvairiai.

Čia nėra pasakojama atskira Europos valstybių ir regionų istorija. Priešingai, daugiausia dėmesio skiriama Europos masto reiškiniams. Akademinei projektų grupė pasirinko tris kriterijus: įvykis ar idėja turi būti užsimezgę Europoje, paplitę visoje Europoje bei aktualūs dar ir šiandien. Remdamasi šiais kriterijais, projektų grupė išskyrė šešias temas, apimančias daugybę potemių ir klausimų. Kartais nuolatinės parodos pasakojimas peržengia Europos Sąjungos ribas.

Nors Europos istorija sudėtinga, įvairi ir nevienalytė, jai būdinga nemažai įvairiausių bendrumų ir plačiai siejančių patirčių. Atskleisti dalį jų ir yra nuolatinės parodos tikslas. Pradedant senovės mitu apie Europę ir jautį bei kintančiais jo aiškinimais, ypatingas dėmesys parodoje atkreipiamas į esminius Europos paveldo veiksnius, kurie giliai paveikė jos formavimąsi bei yra akivaizdžiai pastebimi dar ir šiandien.

### **Ar Europos istorijos namai siekia kurti Europos tapatybę?**

Tapatybė – viena iš daugiausia diskusijų sukeliančių kultūros studijų sampratų. Tai ne tik muziejinės veiklos, bet ir daugybės knygų bei apmąstymų objektas. Bendro sutarimo dėl to, kokia galėtų būti Europos tapatybės apibrėžtis, nėra. Ši sąvoka pernelyg supaprastinta ir nelanksti, kad galėtų būti Europos istorijos namų veiklos pagrindas. Siūlymas remtis iš anksto apibrėžta Europos tapatybės samprata tik varžytų diskusiją, o ne skatintų įsitraukti į daugiabalsį pokalbį šiuo nepaprastai įdomiu ir aktuali klausimu. Europos istorijos namų siekis – ne pateikti nepaneigiamus atsakymus, o skatinti viešą diskusiją apie Europos atmintį ir sąmonę.

### **Ar tai, kas pasakojama Europos istorijos namuose, pakeis nacionalinę istoriją?**

Europos istorijos namai nėra paprasta atskirų valstybių istorijų visuma ir nesiekia šių istorijų pakeisti. Europos istorijos namai – tai Europos atminties rezervuaras, kuriame saugomos pačios įvairiausios, kontrastingiausios ir prieštaringiausios patirtys bei interpretacijos. Čia istorija pristatoma kompleksiskai, o ne vienodai; labiau diferencijuotai negu homogeniškai; kritiškai, o ne pritariamai.

### **Kas yra pasakojimo atskaitos taškas?**

Europos istorijos namų nuolatinė paroda – svarbiausia naujojo muziejaus dalis – daugiausia dėmesio skiria Europos istorijai nuo XIX a. iki šių dienų. Kai kuriose parodos dalyse pasakojimas gręžis į senesnių laikų istoriją – į antiką ir viduramžius – kad būtų galima paaikškinti fundamentaliuosius Europos kultūros ir civilizacijos bruožus, o lankytojai aiškiau suvoktų dabartį.

Nuolatinė paroda prasideda mitu apie Europę pristatymu, istorine geografinių sampratų raida ir svarstymais apie tai, ką galėtume laikyti Europos paveldu. Parodos akcentas – Europos XIX ir XX a. istorija, ypatingą dėmesį skiriant Europos integracijos istorijai.